

Prof. dr hab. inż. arch. Adam Lisik
41-500 Chorzów, Al. Wojska Polskiego 21
Tel. +48 32 241-20-70
email: ia.lisik@gmail.com

Chorzów, 13. 12. 2021 r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

W dyscyplinie naukowej architektura i urbanistyka

pt. „ Wpływ wielkopowierzchniowych obiektów handlowych na strukturę przestrzenną – funkcjonalną miasta ”, wykonanej przez

mgr inż. arch. Agnieszka Kasińska – Andruszkiewicz

PROMOTOR

Prof. dr hab. inż. arch. Wojciech Bonenberg

Promotor pomocniczy

dr hab. inż. arch. Hanna Michalak, prof. PP

Podstawę formalną opracowania recenzji stanowi pismo dziekana Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej WA.63.04.2021, z dnia 28. 10.2021

Podstawę merytoryczną stanowi rozprawa doktorska przedstawiona w formie maszynopisu.

Charakterystyka formalna pracy

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska opracowana w formie maszynopisu wraz z ilustracjami w postaci rysunków, reprodukowanych fotografii oraz wykresów graficznych obejmuje 240 stron. Całość ujęta w rozdziały problemowe, jest zakończona wnioskami i podsumowaniem, adresowanymi do poszczególnych rozdziałów. Bibliografia zawarta w pracy obejmuje 75 pozycji, uzupełnionych dwoma aktami prawnymi oraz źródłami internetowymi (8), spisem ilustracji i wykresów graficznych. Opracowanie poprzedzają streszczenia w języku polskim i angielskim.

Charakterystyka merytoryczna pracy

W opinii recenzenta przyjęta struktura rozprawy jest przekonywująca, a przyjęta konstrukcja pracy stanowi przesłankę przejrzystej i czytelnej zasady pracy naukowej. Oprócz założeń teoretycznych posiada silną podbudowę w konfrontacji z realizacjami współczesnych galerii obiektów handlowych. Pole badawcze zostało określone założeniami, zakres problemowy i jego zgodność z przyjętym tytułem zostały dostatecznie udokumentowane. Przedstawione na wstępie problem naukowy dysertacji, w którym zawarto cel pracy, tezę, stan badań, uzasadniono podjęcie tematu oraz określono przedmiot i zakres badań, zdefiniowano także metodę badań oraz zadania badawcze.

Rozprawa doktorska prezentuje wysoki poziom poznawczy i analityczny. Zadaniem naukowym rozprawy, „...jest analiza istniejących galerii handlowych w Poznaniu celem określenia rekomendacji wskazujących jak projektować ulice i pasáže miejskie, tak aby konkurowały one z wielkopowierzchniowymi obiektami handlowymi” (s.5). Należy stwierdzić, iż Autorka podjęła się ambitnego zadania, próby przekształcenia centrum struktury części miasta Poznania, wykorzystując doświadczenia płynące z funkcjonalnej organizacji poszczególnych galerii handlowych. Stworzenie nowego modelu struktury urbanistycznej w centralnej części miasta Poznania, było dla Doktorantki nowym wyzwaniem naukowym. Koncepcja pracy przejawia się także w nowym sposobie formułowania zagadnień dotyczących organizacji struktury handlu w tych uwarunkowaniach. Silnym impulsem dalszych rozważań było „...określenie działań projektowych w wyniku, których użytkownicy i mieszkańcy dzielnicy śródmiejskiej chcieliby spędzać czas na świeżym powietrzu, na ulicy, pasażu równie chętnie jak w przestrzeni zamkniętej obiektów usługowo-handlowo-rozrywkowych” (s. 5). Rosnące tempo współczesnych przemian związanych z przekształceniem struktury architektonicznej obiektów galerii handlowych, ich bogactwem form przestrzennych w konfrontacji z tradycyjnymi formami układów przestrzennych i systemów organizacyjnych handlu, stawia przed Doktorantką wysokie zadania uaktywnienia zdegradowanych dzielnic mieszkaniowych Poznania.

Badania naukowe

W uzasadnieniu przyjętej tezy rozprawy, Doktorantka stwierdza, iż przemiany w prezentowanym modelu struktury miejskiej powinny następować nie tylko w aspekcie funkcjonalnym - przestrzennym, architektonicznym i urbanistycznym, lecz również na płaszczyźnie ekonomicznej, społecznej i kulturowej.

W celu uzyskania pełnej wiedzy i wyjaśnienia skutków decyzji projektowych, Autorka rozprawy Agnieszka Kasińska-Andruszkiewicz dokonuje szeregu badań porównawczych wybranych przykładów. Przeprowadza analizy, konfrontuje i porównuje układy funkcjonalne na poziomie parteru pierzei ulic handlowych w mieście, z analizami układów funkcjonalnych na poziomie parteru w galeriach handlowych. Posłużyły one do uwzględnienia preferencji konsumentów w odniesieniu do wykonywania zakupów (s.10). Zaprezentowane szczegółowe analizy śródmiejskich pasaży i ulic handlowych w Poznaniu, budzą u recenzenta wysokie uznanie. (s.40 – 69). Badania naukowe, przeprowadzone na podstawie bogatej wiedzy Autorki, opartej o literaturę przedmiotu oraz informacje zaczerpnięte z doświadczeń aktualnych konkursów architektonicznych, posłużyły do sformułowania wytycznych przedprojektowych. Wspomniane szczegółowe analizy wybranych ulic, ujawniają ich charakterystyczne cechy architektoniczne i urbanistyczne oraz ich powiązania z układem miejskiej infrastruktury komunikacyjnej. Czynniki te posłużyły do sformułowania strategicznych scenariuszy bytu miejskiego. Przeprowadzone metodyczne badania, znaczące pod względem jakościowym i ilościowym, potwierdzone wykresami graficznymi określającymi udział procentowy pod względem konfiguracji funkcji na poziomie parteru, stanowią cenny materiał poznawczy. Przeprowadzone badania porównawcze wybranych galerii handlowych poddane szczegółowym analizom, pod względem lokalizacji określających ich odległości w stosunku do centrum miasta i możliwości połączeń z komunikacją zbiorową posłużyły do oceny ich zasięgu połączeń. Poszczególne galerie zaprezentowane w formie syntetycznej opracowane na wysokim poziomie graficznym (s. 70 – 232) przejrzysto ilustrują konfigurację funkcji. Tematem analizy objęto przede wszystkim wewnętrzną bogatą strukturę handlowo – usługową, zastosowaną w znaczących sieciach markowych, w których zaakcentowano funkcje o charakterze komplementarnym, m.in. kluby sportowe, parki wodne, centra tańca, gabinety lekarskie i inne. Istotną cechą funkcjonalną galerii handlowych jest ich bogata oferta produktów spożywczych

i przemysłowych oraz możliwość korzystania przez osoby niepełnosprawne i rodziny z dziećmi. Szeroką gamę dostępności, klientom zapewniają przede wszystkim parkingi samochodowe. Załączone analizy struktury funkcjonalnej galerii handlowych obejmują również wszystkie kondygnacje. Udział procentowy oraz stopień konfiguracji i zachodzące wzajemne relacje, zostały podbudowane szczegółowymi opracowaniami graficznymi, stojącymi na wysokim poziomie. Przeprowadzone analizy porównawcze (s. 167 - 232) założeń urbanistycznych światowych miast, powstałych na przestrzeni wieków w różnych okresach historycznych z układami funkcjonalnymi współczesnych galerii handlowych, zaprezentowanych w formie schematycznych rzutów, określają o zbieżności ich założeń przestrzennych i dowodzą o wykorzystaniu wzorców historycznych w skali globalnej. Działania te można odczytać jako proces sięgania do źródeł światowego dziedzictwa kulturowego. Na szczególnie wysoką ocenę zasługuje wnikliwość przeprowadzonych kompleksowych badań naukowych, ujętych metodycznie w formie tekstowej, analiz respondentów ankietowych, popartych schematami graficznymi. Poruszono także wiele istotnych czynników odnoszących się do współczesnych przemian, w kontekście historycznych uwarunkowań w architekturze i urbanistyce. Celem podjętych badań, była zatem analiza struktur architektonicznych w kontekście globalnych założeń i lokalnych realizacji. Wspomniane elementy komplementarne występujące w miastach i galeriach handlowych , jak: miejsca rekreacyjne – zieleń, ławki , fontanny itp. oraz punkty węzłowe, place, skrzyżowania ulic i inne, stanowią istotne czynniki identyfikujące i uatrakcyjniające te miejsca. W wyniku przeprowadzonych badań preferencyjnych uzyskano model układu funkcjonalnego informującego, w jakiej kolejności i proporcjach należy projektować usługi w pasażach śródmiejskich, w celu pozyskania klientów w określonej grupie konsumentów.

W tym nurcie problemowym w podsumowaniu Autorka pracy konkluduje i uzasadnia przyjętą na wstępie tezę (s.233) , iż... „ Zabiegi architektoniczne, społeczno-przestrzenne oraz mechanizmy marketingowe stosowane we wnętrzach wieloprzestrzennych obiektów usługowo-handlowych - galeriach handlowych, przeniesione na teren zdegradowanych ulic śródmieścia mogą przyczynić się do ich skutecznej aktywizacji”. Tak postawiona teza, w której przeważała myśl powrotu do tożsamości i czerpania z wzorców lokalnych może uzdrowić zdegradowane śródmiejskie zespoły urbanistyczne w centrum miasta i stworzyć nową jakość konfrontacji z galeriami handlowymi.

Modelowy wzór

W wyniku przeprowadzonych szczegółowo analiz porównawczych, schematów rzutów galerii handlowych z wybranymi planami miast powstałych na przestrzeni wieków, Autorka prezentuje „modelowy wzór” koncepcji rewitalizacji zagospodarowania wybranej ulicy połączonej z placem w śródmieściu w Poznaniu. Recenzent wysoko ocenia stronę metodyczną analizy, cech wybranych rodzajów i zastosowania doświadczeń marketingowych zaczerpniętych z galerii handlowych, w konfrontacji z proponowanymi koncepcjami rozwiązań przestrzennych ulic zakwalifikowanymi do przekształceń według modelu autorskiego wzoru. Przykładowo wnikliwie przeanalizowana koncepcja urbanistyczna (s. 239) z jej bogatą ofertą koncentracji komplementarnych usług o charakterze rekreacyjnym i mieszkaniowym zapewnia jednostce urbanistycznej aktywność przez 24 godziny na dobę. Obserwowane współcześnie zjawiska przebudowy lub rozbudowy istniejących galerii o obiekty usługowe i mieszkalne, potwierdzają te tendencje tj. konieczność powrotu jednostek centrów handlowych do wzorców historycznych. Koncepcje te stwarzają szeroki wachlarz składni urbanistycznej i architektonicznej, uwzględniające również uwarunkowania lokalne i ich dziedzictwo kulturowe. Architektura współczesna może i powinna czerpać wzorce z tradycji. Współczesne podejście do projektowania, zgodne z duchem zrównoważonego rozwoju, wyraźnie promuje lokalne wzorce w budownictwie. Różnorodność form architektonicznych obiektów galerii budzi myśl, w której konieczny jest powrót do tożsamości kontekstu miejsca i czerpania z wzorców lokalnych w oparciu o tło kulturowe.

Konkluzja

Recenzent nie wnosi uwag o charakterze merytorycznym do rozprawy doktorskiej. W dalszym toku prac nad tą problematyką (habilitacja lub wydawnictwo zwarte o charakterze naukowym), spodziewa się odniesień w skali całego kraju w zakresie form architektonicznych poszczególnych marek galerii do kontekstu sytuacyjnego i tła architektonicznego. Uniwersalizm form architektonicznych poszczególnych marek galerii budowany na zasadach globalnych uwarunkowań technologicznych, koresponduje między sobą na całym świecie , a nie z miejscem lokalizacji. Wbrew trendowi standaryzacji i katalogowania, nie jesteśmy skazani na unifikację i globalizację

światowego designu architektonicznego. Inspiracją dla form architektonicznych z wykorzystaniem nowych technologii, nowych materiałów, nowych narzędzi do projektowania powinny być, obiekty zakorzenione w otoczeniu lokalizacji i stanowić o indywidualnym charakterze regionalnym i uwzględniające założenia proekologiczne. Rosnąca świadomość ekologiczna rozpoczęła proces kreowania obiektów wykorzystujących właśnie energię środowiska. Współczesna architektura może i powinna czerpać wzorce z tradycji na zasadzie globalnego myślenia w lokalnym działaniu .

Podsumowanie

Wnioski płynące z przeprowadzonych studiów potwierdzają oryginalność pracy, a naukowe uogólnienia uzasadniają jej przydatność w praktyce naukowej i zawodowej architekta oraz w procesie dydaktycznym. Prezentowane studia ukazują możliwość twórczego przekształcenia jednostek urbanistycznych i określenia silnego związku z kontekstem sytuacyjnym, uwzględniającym ekologiczne technologie, symbolikę miejsca w których występuje silna harmonia między rodzimą formą architektoniczną, a szeroko rozumianym otoczeniem.

Autorka pracy wykazała się rozległą wiedzą zawodową i humanistyczną, która umożliwiła przedstawienie problematyki, w powiązaniu z wieloma pokrewnymi dyscyplinami naukowymi. Z dużym nakładem pracy wyselekcjonowano bibliografię, która sama w sobie stanowi wartościowy element dysertacji. W opinii recenzenta praca stanowi cenny materiał naukowy przekraczający zakres pracy doktorskiej, która może stanowić podstawą do dalszej pracy naukowej (habilitacja, monografia). Wartością pracy jest to , że dotyczy problematyki dotychczas w literaturze naukowej nie podejmowanej, przynajmniej nie w takim ujęciu i zakresie. Doktorantka udowodniła, że posiada bardzo dobrą znajomość tematu i że opanowała odpowiednią wiedzę teoretyczną, jak również umiejętność formułowania problemów naukowych. Jako rozprawa doktorska prezentuje nowatorskie walory opracowania naukowego oraz wysoką jakość warsztatu naukowego.

Wniosek końcowy

Stwierdzam, z przekonaniem, iż całość opracowania prezentuje wysoki poziom naukowy. Autorka wykazuje się bardzo dobrym przygotowaniem do wykonywania samodzielnej pracy naukowej. Na podstawie opracowanej recenzji stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr inż. arch. Agnieszki Kasińskiej – Andruszkiewicz pt.: „ Wpływ wielkopowierzchniowych obiektów handlowych na strukturę przestrzenną – funkcjonalną miasta ”, spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim przez obowiązującą ustawę o stopniach i tytule naukowym i może być dopuszczona do publicznej obrony oraz stać się podstawą do nadania stopnia naukowego doktora nauk technicznych w dyscyplinie naukowej architektura i urbanistyka. Na wysoką ocenę zasługuje całość opracowania. Wysokiej Radzie Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej rekomenduję ocenę pracy z wyróżnieniem.

Prof. dr. hab. inż. arch. Adam Lisik